

PISA. Primárně se však šetření odlišují v cílové skupině základního souboru respondentů (viz cílová skupina v tabulce 2-2). Podobně jako šetření PISA připouští šetření PIRLS/TIMSS možnost úpravy základního souboru testovaných žáků vynecháním některých skupin – například žáci velmi vzdálených škol, žáci s mentálním postižením nebo žáci jiného jazykového původu⁸⁸. Poznamenejme, že šetření PIRLS/TIMSS kladou důraz na co nejširší pokrytí populace žáků zájmové cílové skupiny pro naplnění principu reprezentativnosti. Tvorba výběrového souboru testovaných žáků pak je, stejně jako v případě šetření PISA, založena na dvoufázovém postupu:

- První fáze je zaměřena na výběr škol zařazených do šetření, a to z úplného základního souboru všech škol s žáky cílových skupin.
- Druhá fáze však, na rozdíl od šetření PISA, náhodně vybírá třídy žáků ve školách vybraných v první fázi šetření. Takto je primárně vytvořen seznam tříd cílové skupiny žáků a na něm aplikován náhodný výběr se zohledněním velikosti třídy. Jedním z motivů k tomuto kroku je zájem šetření PIRLS/TIMSS o hodnocení vzdělávacích praktik učitelů prostřednictvím kontextového dotazníku (srovnej s Eurydice 2011a).

Výběr škol v první fázi procesu tvorby výběrového souboru testovaných žáků šetření PIRLS/TIMSS vychází, stejně jako v případě šetření PISA, z explicitní stratifikace škol podle definovaných proměnných s vytvořením strat škol se stejnými charakteristikami. Rovněž nejčastější proměnné využívané pro explicitní stratifikaci jsou pro šetření PIRLS/TIMSS a PISA stejné - územní členění země a typ školy. Aplikována je rovněž myšlenka implicitní stratifikace v souladu s metodikou šetření PISA. Další tvorba výběrového souboru škol a testovaných žáků šetření PIRLS/TIMSS je také více méně shodná s metodikou PISA. Z tohoto důvodu uvádíme na tomto místě jen stručný výčet hlavních bodů metodiky:

- Výběrový soubor každé země obsahuje minimálně 150 škol a minimálně 4 000 žáků. Tyto hodnoty jsou považovány za nezbytné pro možnost diferenciací vzhledem k vysokému počtu dílčích charakteristik.
- Počet škol vybíraných mezi straty a uvnitř jednotlivých strat sleduje myšlenku pravděpodobnosti výběru školy úměrné celkovému počtu žáků cílové skupiny. Žáci k testování jsou vybíráni náhodným výběrem úplných tříd jednotlivých škol.
- Metodika PIRLS/TIMSS klade požadavek na co nejvyšší účast oslovených škol na šetření. Za tímto účelem jsou stanoveny panely náhradních škol, a to jako školy bezprostředně předcházející a bezprostředně následující za vybranou školou straty.

Poznamenejme, že při utváření výběrového souboru škol pro šetření je primárně vybráno 180 škol, z nichž 30 škol je využito pro pilotáž a zbývajících 150 škol pro hlavní testování. Odlišný aspekt oproti šetření PISA spočívá v tom, že výběr škol pro šetření PIRLS/TIMSS neprovádí nadnárodní koordinátor šetření, nýbrž národní koordinátoři s poradní a dohledovou rolí nadnárodního institucionálního rámce.

2. Vývoj testu

Další krok metodiky mezinárodních šetření PIRLS/TIMSS je spojen s vývojem testu, který probíhá na bázi spolupráce expertních institucí z řady zemí. Východiskem vývoje testu šetření PIRLS/TIMSS je, stejně jako v případě šetření PISA, metodický rámec jednotlivých testovaných gramotností, na jehož základě

---

⁸⁸ Toto omezení je relevantní zejména pro hodnocení čtenářské gramotnosti v šetření PIRLS.